

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

VEGYES TARTALMU HETILAP.

A „Muraszombati gazdasági fiók-egylet“ s a „Muraszombati dal- és zene-egylet“ hivatalos közlönye.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. Negyedévre 75 kr.
Egyes szám ára 10 kr.
Előzetési pénzek és reklamciók a kiadóhivatalhoz
(Grünbaum Márk) intézendők.

Felolós szerkesztő: **TAKÁCS R. ISTVÁN.**
Kiadó-tulajdonos:
GRÜNBAUM MÁRK.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztésig közlemények
a szerkesztőséghez küldendők.
Hirdetési díj: 1 hasábos petisors egyezri hirdetésnél 10 kr
többszöri hirdetésnél soronként 6 kr. Bélyegdíj 30 kr.
Nyilttér petisorsa 25 kr.

Halászat.

A halászat szabályozásáról szóló 1888. évi XIX. t. czikk 1889 évi május hó 1-én lépven életbe, tájékoztatásul a következőket közöljük olvasóinkkal:

Valamint a vadászatról szóló 1883. XX t. cz. a vadászati jogot a földbírtok tartozékának tekinti, ugy ezen törvény is a halászati jog tulajdonát a meder, illetve part tulajdonához köti és kivételt csak akkor enged meg, ha egyesek idegen területen való földesuri vagy közbirtokossági halászati joguknak 20 évi békés birtoklását a tek. alispáni hivatalnál 1890 évi ápril 30 ig bejelentik és igazolják

Nálunk ily nemesi jogok alig érvényesíthetők és így életbe lép a törvény legfőbb elvi rendelkezése, vagyis nyílt vizeken a halászati jogok a meder, illetve partbirtokosok tulajdonába mennek át, — ezek azonban a halászatot egyenként és önállóan a birtokaikon átvonulni vizeken azért nem gyakorolhatják, mert a meder, illetve a vizek többnyire számos birtokos apró birtokrészeit képezvén, egyes ember a magáén a halászatot felső vagy alsó szomszédja kára és hátránya nélkül nem gyakorolhatná; ezen indoknál fogva a törvény elrendeli, hogy ily esetben az egy vagy több községbeli par birtokosok társulattá alakulván, ennek kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályai és üzenterve szerint házilag vagy bérletileg gyakorolják a halászatot.

Ezen társulati rendszer nézetünk szerint nagyszabású intézkedések, költséggel járván, csakis nagyobb területű, vidékeken viheto keresztül, nálunk ugy hiszzük a köznép valamint minden újítást és egylettől, ugy ezen társulástól is idegenkedni fog és így nem

marad más hátra, mint a törvény 47. szakasza értelmében a községek területén a halászati jogokat legalább is 6 évre hatóságilag nyilvános árverésen haszonbérbe adni, mely esetben a jövedelem a jogosítottakat vízterületük arányában illeti meg, de legezserűbb lesz, ha az érdekeltek mint közvagyonról a házi pénztár javára kezelik. Ezen intézkedéssel az általános halászat kizárásával a bérleti rendszer és így az okszerű halászat is meghonosítható.

Különleges elbánás alá esnek a zárt vizek vagyis halas tavak, ahol a meder-tulajdonos halászati jog váltása mellett bármikor és tetszése szerint halászhathat.

Nyílt és zárt vizekben a halászat-tulajdonos, bérlő vagy engedményes által csak halászejegyet mellett gyakorolható; a halászejegyeket 50 kros bélyeggel ellátott kérvény alapján egy évre való érvényességgel (május 1—ápril 30) a szolgabírói hivatal adja ki és pedig a halászati jog tulajdonosának 2 frt, ennek munkái és segédszemélyzete részére fejenként 50 kr. illeték lefizetése mellett; jegy nélkül halászni szigorú büntetés terhe alatt tilos.

Halászat-tulajdonos vagy bérlő a halászat gyakorlatában a partbirtokos által nem korlátozható, a netán okozott károk azonban a hatóságnál 8 nap alatt bejelentetvén, érvényesíthetők

A halászati törvény a halpusztítás megakadályozása czéljából elrendeli, hogy csak 4 centimeter átmérőjű (szem-nagyság) hálókak van megengedve a halászat; — lehetnek azonban kivételek és pedig az oly halfajokra nézve, melyek nagyra nem nőnek és törvény védelem alá nem esnek, hogy ezek apróbb szemű hálókak is kifoghatók legyenek, ez azonban csak a magas kormány engedélyével tehető, melyre nézve az engedély ha a sürűbb hálók használata által az apróbb halfivadéknak más vízbe való áthelyezése cseleztatik, rendszerint megadatik.

Ezek előrebocsátásával ismertettjük olvasóinkkal a törvényes védelem alá vett halfajok közül a vidékünkön tenyésző halakat.

Törvényes védelem alá esik nálunk az általánosan kedvelt murai hal, a Galócza („Huchen“ „Glavaticza“) és a Ponty („Karpfen“ „Krap“), ezek közül a galócza tilalmi időszaka márczus 1-től május 31-ig, a ponty ápril 1-től fogva június 15-ig terjed; ezen időszakban e halfajokat fogni feltétlenül tilos. Szabad időszakban sem szabad 54 centimeternél rövidebb galóczt, 30 centimeterrel rövidebb pontyot kifogni, elárúsítani és megvenni, mely körülményre nemcsak a halászokat, hanem a vendégiosok és halkedvelő közönség figyelmét — nehogy büntetés alá essenek — ezenel felhívjuk.

A galócza leírása: A száj öblös, fogas, az ekecsont csak elől fegyverzett, hosszu orru nyílt hengeres testű, s apró ezüstös pikkelyű hal.

A ponty a felső ajakon elől fölül két rövid, a száj-zugon két hosszu, párosan álló bajuszszal, széles testtel, nagy sárgás pikkelyvel bir, a hát és alsó sörény uszó első sugara erős és tuskés.

Nálunk több védelem alá vett halfaj nincsen és így a többi halfajok a tulajdonos által halászejegyet mellett bármikor foghatók és elárúsíthatók.

Az ilyenekhez kedvencez eledele: a rákokról sajnoson keil megjegyeznünk, hogy azok az 1879. évi szigorú tél alatt (a vizek több-

megosztjuk kenyérünknek azokkal, kik szerencsétlenebbek nálunknál.

Az aggyastyan leült a tűzhely mellé, hogy a lángok fölé tartása megszagattott, véres kezéit. A melegség jótékony hatása által az eleje nyujtott eleből is falatozott.

— Most, mondá, tovább folytathatom utamat a tengerig. Ott találni fogok egy bárkát, mely segíteni fog, hogy elhagyhassam Franciaországot.

— Az lehetetlen, válaszolt Henri, az utak mindenfelé őrizték, önt okvetlenül elfogják. Ezért itt kell maradnia, hol senki sem gyantija jelenlétét. A mi lakásunk a várostól távol esik, csak kevés látogatást fogadunk, ön tehát nálunk biztonságban van; miért kitenni magát a biztos veszélynek?

Az aggyastyan a meghatottságtól elérzékenyült.

— Gondoljak meg barátaim, mondá, hogy önök engem lakásukon tartva, a legnagyobb veszélynek teszik ki magukat. Engedjék meg, hogy folytassam utamat.

— Csend! mondá hallgatózza Henri.

Mindhároman elhallgattak. A házikóhoz vezető uton, dacára a szél zúgásának, egy közelgő csapat lármája volt hallható.

— Itt vannak, dadogá gyengén az aggyastyan; engedjenek futni, mielőtt velem együtt önök is elvesznek.

Henri felelet nélkül a sötét folyosóba húzó őt. Itt nem kis fáradsággal és egy, szammal alig észrevehető rugó segítségével kinyitott egy erős, falnak látszó ölgyfa ajtót, melyen át egy sötét üregbe tolt a őregot.

ajkait, melyet a fivér esdőkkel borított, miközben elfeledte a fáradságot és néha a nélkülözést.

1793-ban egy novemberi estén Girárdné üldögélve a tűzhely mellett, a melyen egy venyigéből költött rőzsecsemő lángolt, egy sárga viaszgyertya reszkető fényénél viselt ruhadarabokat foltzogattol; mellette Henri olvasott s tőle kissé távolabb Julie aludt békén hófehér ágycsakájában.

Odakün a jég hideg éjszakai szél fűlyült az ut két oldalán álló magas fák között; a hó száraz pelyhekben hullott alá sürű rétegekbe halmozódva a fagyos földre.

Most hirtelen egy, az ajtóra alkalmazott ütös volt hallható.

— Ki jöhet ezen órában és ilyen időben? kérdé aggdózza Girárdné fiára emelve szeméit.

Henrik indult az ajtó felé.

— Vigyázz magadra gyermekem, mondá az aggdó őnya.

— Gondolja meg anyám, hogy a ki bebocsátásra vár, talán éhezik is, feléle Henri visszahuzva a rezeszt.

Egy aggyastyan sárral mooskolva, kezei tövisek által megszagattva, rongyokká tépett ruhában állott a küszöbön.

Henri ijvede lett néhány lépést hátrafelé.

— Mit akar Ön? kérdé az ismeretlen.

— Üldözött pap vagyok, nyomomban Lacombe bérenczei, morgom az aggyastyan; nem kaphatnék-e menedéket? Érem elhagy, nem bírok tovább.

Legyen Ön szivesen látott szerény hajlékunkban, mondá Henri. Szegények vagyunk, de szivesen

STARZAN

Az elrejtett kincs.

Elbeszélés. Franciaából fordította: Láng Ignác.

I.

Ez egy történet abból az időből, midőn egész Franciaország fölött a forradalom szelleme lebegett; egy történet a vérmek, a kegyetlenségnek, de egyzersmind a magasztos oadaásnak századából.

Lucombe, a forradalmár, ki elhagyta iskoláit, hogy a girondak katonai bizottságának főnöke legyen, Bordóban bízálást.

Ezen időben, nem messze Bordótól, egy félreeső uton állott egy szalmafedeli házikó, körülveve egy gyümölcsös kerttel, melyben egyuttal a házikó szegényes kinézésével ellentétben a legszebb virágok pompáztak. A házikót egy özevgy asszony bírta fiával ki 18 éve dacára dolgozott akár egy markos férfi hogy megkönnyítse életét anyjának és három éves nővérének, ki a ház örömeinek látszott.

Ha néha Girárdné asszony sirva gondolt elhunyt férjére, a kis Julie anyja térdreire kapaszkodott, hogy apró ajkaival felszárítsa annak könnyektől áztatott szeméit; kedves kezeivel megcirógatva a gondoktól ránczolt arcot, mindig vissza tudta idézni anyja ajkaira a mosolyt és szívebe a reményt.

Ha Henri fáradtan kimerülve és szomorúan hazatért, a kis nővér eleje szaladt és kecsesen leörölvén homlokáról a verejtéket, odatartá rőzsás

nyire földig fagytak) a Mura mentén teljesen kivesztek; egyes hegyi patakokban azonban még találhatók rákok és ezek a tenyésztés előmozdítása tekintetéből különös kiméltetés igényelnek; — azért figyelmeztetjük a közönséget, hogy rákot a törvény értelmében csak úgy szabad fogni, elárusítani és venni, ha az 8 centimeternél hosszabb. A rákok tilalmi időszaka, midőn egyáltalán ki nem foghatók, ápril 1—május 15-ke között van. Megemlítjük még, hogy kábító, robbanó szerekkel, vagy éjjeli halászat és rákászat tilos és a törvény egyéb intézkedéseinek át-hágásával együtt szigorúan büntetettek, mely büntetés fele része az országos közgazdasági alapot, másik fele a község szegény-alapját illeti.

MURAI

Kisdedeink pusztulása.

Az országos kisednevelési kiállításban van egy sarok, a mely színesen rajzolt térkép-ekkel van beragasztva. Magyarország térképei azok, a melyeken a megyék hol világosabb, hol sötétebb színekkel a szerint, amint bennük a kisedeknek halálzárosa kisebb vagy pedig nagyobb.

Közelről nézve levashatjuk róluk, hogy akárhány megyén van, a hol száz halott közül több mint hatvan a kised, s a hol száz születésre ötven gyermekhalál esik.

De még sokkal tulságosabb képet nyerünk, ha a térképeket néhány lépésnyi távolságból nézzük, mert akkor az egyes megyék határai elmosódnak szemünk előtt, s csak az egész Magyarország képét látjuk. Ily módon ama szomorú benyomást szerezünk, hogy Magyarország szive a legstötebb színt mutatja, hogy a Duna és Tisza között, a Tisza-Maros szögében és a Duna mindkét partján legnagyobb a kisedeknek pusztulása.

Mi az oka e jelenségnek, hogy épen az országot föntartó legmagyarabb vidéken hal el a legtöbb gyermek? Weszelowszky már rég föl-hívta a nemzet figyelmét arra, hogy a legoldottabb husz magyar megyében, a melynek lakossága 45 százaléka az ország népességének, a meghalt gyermekek száma 52 százalékat teszi ki az országban összesen elhunyt gyermekeknek! Csecsemő-halandóságunk a mult évtizedben 9, gyermek-halandóságunk pedig 5 százalékkal volt rosszabb, mint átlag egész Európában.

Nem, az nem lehet nyugodtan tűrni, hogy hazánkban évenként több mint negyed millió gyermek pusztul el 625,000 születéssel szemben, tehát a gyermekhalandóság 40 százalék!

S ha eme halandóságnak az okát keressük, akkor alig találjuk meg a hivatalos kimutatásokban. Hogy a differitás, a skarlát és egyéb ragadós betegségek sok kisedet ölnék meg, az ott van a hivatalos számok között — de a hivatalból kimutatott pár ezer ragadós bajban elhalt gyermekeknek száma csekélyebb az 1/4 millióhoz képest, pedig ennyi gyermek hal el évről-évre hazánkban!

Tehát nem marad más hátra, mint hogy magyarizáljat az orvosok tapasztalatát haligatjuk meg, a kik egy-hangzón azt mondják, hogy a népnek jöleté nemes olyan nagy befolyással a kisedek halálzárosára, hiszen épen a legnagyobbak megyékben hal meg a legtöbb gyermek! — mint a nem célszerű és a gondatlan kisedapólos. S

— Egy szót, egy mozdulatot sem, mondá erőlesen a fiatal ember; a rejtekhely biztos.

Ezalatt Girárdné igyekezett eltüntetni az étkes nyomatot és lassan visszafelé előbbi helyére a tűzhely mellé. Henri is újból elővette olvasmányát s folytatta ott, hol elhagyta. Eközben a csapat folyton közeledett; már hallatszott a fegyverek csörgése. — Henri hallgatózott. A csapat megállás nélküli elhaladását hallva, már szabadban létezett, midőn egyszerre csak hallja a csendő kommandó szót: — „Alj!”

A csapat odakint tanácskozáni látszott. Girárdékát újból nyugtalanság fogta el. Lépések közeledtek a házhöz. Egy puskaszagnax erős csapása megingatta az ajtót miközben hallatszott a kiáltás:

— A törvény nevében nyissátok fel!

Henri kitárta az ajtót. Elvadtult ábrázott férfiak rontottak a szobába. Nemelék közülök puskával, mások pedig hatalmas botokkal voltak fölfegyverezve. Az, ki a csapat fejének látszott, Girárdné szölitötte meg.

— Polgárnő, mondá nyers hangon, mi egy áruló papot üldözünk; nem mondhatnád-e meg, hol rejtőzködik?

— Nem tudom, kirol beszél ön.

— Ne hazudj polgárnő, azon ember itt van elrejtve Girárdné érzéketlen maradt.

— Ha szavamuk nem hisznek, földulhatják az egész házat s nem fognak találni senkit.

— Azt majd meglátjuk.

Ezzel embeireik fordulva megparancolá, hogy ne hagyjanak egy zugot, egy butordarabot sem vizsgálás nélkül.

itt van a dolog bibéje. Valljuk be őszintén, hogy a magyar nép jobban törődik a szarvasmarhájával, mint a gyermekével, amannak ha baja van, rögtön hivatja az állatorost — másrészt pedig hivatalosan van konstálva, hogy körülbelül száz ezer gyermek halt el, a nélkül, hogy orvos gyógyította volna. Szinte komikus, hogy a paraszt haldozó gyermekeihez igen gyakran csak azért hivat orvost és irat leve receptet, hogy ezt a halottkémnek fölmutathassa és ne fizessen bírságot a törvény értelmében, a mely mindenkit kötelez a beteg gyermek orvosi kizletésére.

A gyomornak és a belnek bajai visznek legtöbb kisedet a halálba, mert a szülők minden válogatás nélkül etetik a zsenge gyermeket olyan étel-ekkel, a melyek nem nekik valók. Burgonyával, kásával, kenyérrel tömök meg gyenge gyomrukat, s hogy az etetési időközben ne kiabáljanak, rongyba kötve dugják szájukba ezeket.

Szülők-e még más száz okról, a melyek a kisedek élete ellen törnek? A túlfümt, piszkos lakások, a nyirkos padló, a bűzös levegő nemesak a ragadós betegségeknek legjobb terjesztői, de egyzersmind a tüdőbajoknak, a görvélényeknek okozói. Telen a hoban, nyáron a pocsolyában feteng a gyermek teljesen magára hagyatva, s akárhány eset fordul elő, hogy gyermekeket éget meg a kemence tüze, a szaraz malom öszetör, sőt dísznök szertelének!

Mind ezeken a bajokon nem segít a törvénynek száraz betűje, pedig a mi közegészségi törvényeink kiütnéke, 10 év óta vajmi kevés eredményt vannak. Mert ily hasznos intézközök elérésére olyan közegek kellének, a kik a törvény megtartását ellenörik, és oly nép, a mely azokat megsekeleszi. Hogy pedig ez megtörténjen, csak egy mód van, az ez a népet nevelni. Minél szelebbebb ismeret elterjeszteni a helyes kisedapólosnak szabályait, megtanítani a népet arra, a mi gyermekeik javára válik s elsoktotati a babonától, kuruzslástól, szóval mind azoktól, a melyek a kisedeknek kárára vannak. S az sem a legutolsó föladat, fölörösztetni a szülők szeretetét ott, a hol az meglazult, s beoltani a néphe a tudatot, hogy a családnak legértékesebb kinese a gyermek, a kit gonozni és megölni minden bajtól a szülőknek szent kötelessége.

Ezer módja van az e czelokért való küzdelemnek. Hirlapok, ríporatok, könyvek kiütné eszközök, de a legjobbak mégis azok, a melyek direkt szemléltetés és tanítás által hatnak a népre. E végett rendezték az országos kisednevelési kiállítást, a hol esillogó, mulattató keretben megvannak eredetiben a kisedapólosnak minden eszközök és módja, a hol jászva lehet megtanulni a zsenge koru gyermekek nevelésének minden csin-ját-bíját.

S ezt a hatást most még előadásokkal is fokozzuk, erre hivatott szakemberek minden oldalról megvilágítják a kisedeknek életét, egészségét és nevelését, hogy pedig az egészek maradáno haszna is legyen, azért e fölolvászon ölső fizetekek alakjában fognak megjelenni. Az első már meg is van Dr. Bókai Japostól: „A kised apólosa az első életében.” Ára 5 krajczár.

A kiállításnak maris nagy haszna mutatkozik egy másik irányban. Kisedeinknek nyomorult állapota napirendre került, s nemesak a közvélemény foglalkozik vele, de az intéző köreink is behatón tanulmányozzák, a mi sok szép reményre jogosít föl a közel jövőben.

Gróf Teleki befügyminiszter nagy gondol

Az emberek erre neki estek az egész háznak, tapogatta a falakat, kinyitogatta a szekrényeket, tördelve a butorokat, szarkalva a szalmazsákokat és dobálva össze-vissza mindazt, ami utjokban állott. Valahányszor a keresésben esalatoztaik, mindannyiszor káromkódva mutogatták ökleiket Girárdné és fia felé, kik érzéklenül állottak szobájuk egyik sarkában.

— Az, kit mi keresünk, itt van, mondá újra a csapat főnöke; adjátok ki őt!

— Nem tudom kirol beszél ön, volt a parancsra a válasz.

— Jól van tehát! Ha ki nem adod a papot, elvisszük helyette fiadat.

— Az én fiamat? Az én gyermekeket?

Egy hirtelen mozdulattal Girárdné két karját Henri nyaka köré fonta.

— Elég a siraukaszóból! Add nekünk a papot, kültömben elvisszük fiadat.

E pillanatban Julie, ki egy kis ideje már nem aludt és kiváncsan nézgette a hazban jövő-nem furesa öltözött férfiakat, elkezdett sirni.

Girárdné otthagya a fiát, a bölesőhöz futott.

— Előbbi állítássalhoz unnes mit hozzá-adnom, mondá szilárd hangon.

Erre a főnök intésére többen körülfogták Henrit.

A szegény fia egy szomorú tekintetet vetett anyjára. Megértette annak kétségbeesését, ő e pillanatban nem gondolt magára, hanem arra, kit tehetetlenül elhagyóban volt.

— Miért visznek el engem, mondá reszkető hangon, én semmiben sem vagyok vétkes s az, akit itt keresnek, nicsen itt.

nézte át a kiállítást. S az ott tett megjegyzései annak a következtetésre jogosítanak föl, hogy ő nemesak szíven viseli a kisedek sorsát, de nemesakra hathatós eszközökkel lép sorompóba a gyermekek érdekében.

Bizony, bizony már itt is az ideje, hogy hazafias keseregések helyett komolyan cselekedjünk a kisedeink életének, egészségének és nevelésének javára.

DR FÁRAGÓ GYULA.

Hirek és különfélek.

— **Előfizetési felhívás.** F. év október hó 1-ével lapunk ez év utolsó negyedére új elő-fizetést nyitunk s felkérjük lapunk t. pártolót, miszerint hazafias vállalatunkat becses körükben lehetőleg terjeszteti és előfizetőiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, hogy a szétkülésben fennakadás ne történjen.

Muraszombat, 1889. szept. 29.

A „Muraszombat és vidéke” szerkesztő-sége és kiadóhivatala.

— **Szentmártoni Radó Kálmán** megyei fő-pán ur ö mellsága f. hó 23- és 24-én váromunkban időzött és a szolgabíró hivatal behatón vizsgálat alá vette s egy a főszolgabíró, mint a szolgabíró urnak egyrnat a hivatalkeze-lésben tapasztalt rend és bűző munkásságukért teljes elismerésért nyilvánította.

— **Rüli József** kir. tanfelügyelő ur mult szerdán és e föltörök Muraszombatban időzött, malatt meglátogatta a muraszombati iskolákat és óvodát, továbbá járáunkban a musznyi, halmosi, e ondaki és kőhídi iskolákat is. Már csak megjelenése is huzdtóltag hat a tanítókra, anall inkább atyai utbagaztatási s elismerés. A meglátogató iskolák tanfelügyelő urnak tejeszett nyertek ki, mit több helyen szóval is kifejezett. — Az új tanfelügyelő ur külső megjelenése s kellemes modorával a vele érintkezőket teljességgel megnyerte. Örvendünk, hogy járáunk iskolái is kezdni látogatóni, s reméljük, hogy ez jövőben gyakrabban is meg fog történni. Isten vezérleje körülünk t. r. l.

— **Kovács Károly**, albíró ur aianlata folytán a „Kovács Mária” nevet viselő alapítványra a muraszombati kisedöl-egyesület választmányra f. hó 28-án tartott ülésén a következő szegény gyermekek-et vette fel az óvodába: Rádó Veronika, Novák Alojz, Horváth Marika, Marics István, Tudra Adelhild és Obál Annát. Az egyesület pedig Fr. and Simon La ura nevű leányát vette fel díjtalanul.

— **A Szombafától** Gödörháza és Velemérn át a zalamegyei határig, ill-főleg az odáig már kiéptített megyei uthoz esztlakozó vicinális utvonall Kovcsira István utbiztos felügyelete alatt a mult hetekben kiharították és az árkolási és feltöltési munkálatok Szombafától a veleméri iskoláig készen vannak.

— **Tudomásul.** A vár-utczában egy értékes arany gyűrű találatott. Jogos tulajdonosa azt Mezős Mátyas városbírónál átveheti.

— **Bathlyándon** Szlavicz Iván szarvasmarhai lövött — állítólag — ragályos betegséggel észleltetett. A hatóság a vizsgálatot elrendelte.

— **Beküldetett.** Tek. szerkesztő ur! Megengedni, hogy Muraszombat utczáinak kivilágítására nézve b. lapjában én is egy pár sort kezdeklazsak. Muraszombat városra több élkelő be-keskedésel bír, kiknek tulajdonosa nézetem szerint már saját érdekében is nem sajnálnak fizetlek kirakotában vagy házuk sarkán az ily-elt lezártáig

— Elég a haszontalan szövegparatitásokból, fiatal uracsákn! Majd a fogságban megtanították, fiatal mibe kerül az annak, a ki elarúlja a köztársaságot.

— Hova vezetök fiamat, kérdé félénken Girárdné.

— Nagyon kíváncsi vagy, felidé gyönyo-san a főnök.

Egy férfi a csoportból, ki kevésbé látszott oly nyersnek, közeledett Girárdnéhoz és halkkan mondá neki:

— Bordóba.

A szegény anyá elhallgatott. Henri megölette őt.

Bátorság anyám, mondá, én visszajövök. A szegény fiúnak elfojta hangját a zokogás.

A fegyveres csapat Henrit körülveve elhagyta a házat.

Az éj eszedjében sokáig hallatszott még a csapat lármája és a fegyver-csörgése, míg végre lassanként a szalmafeldől házikút az előbbi csend vette körül.

Girárdné pedig letérdelt Julie bölesője előtt. Imádkozva és sirva ringatta a gyermeket, hogy elaltatván, visszaadja a nyugalmat a gyermek f-l-izgatott idejére.

Ezalatt az üldözött papnak sikerült előönni rejtekeblől és Girárdnéhoz közeledék.

— Ki kellett volna engem adniok; én már vén vagyok, mig az Ön fia . . .

— Itt semmi sínes megbánni való, szakaszta félbe keserűen Girárdné, nálunk a vendégjog sért-hetetlen. (Folyt. köv.)

önköltségük egy lámpát elhelyezni; a naponkénti pár krajczár a házi költségvetésben bizonyára nem nagy kárt tesz, a sok világiatási miszerre pedig örökre meg van szüntetve, de még a község új ezüztüldete is némely kimével lenne. — Ajánlatos volna, ha a községelöljárók a házilagadakat s az üzletek tulajdonosait ily lámpák alkalmazására felszólítaná és bizsém, hogy azt nem tagadná meg senki, annál kevésbé, mert nemcsak jötkönységet gyakorol, de a város szépségéhez is hozzájárul. Tehát ismétlem: egy kis faradtág, egy pár hatos évi kiadás, a mindíg vagyon képviselő lámpának előlírása — és az örökös lámpa-fatalitásnak egyszer s mindenkorra eleje van véve. St.

— **Halálos kimeneteli éves születés-létség.** Bales Rezső nádorfai 5 éves gyermek, míg szülői a pajtában dolgoztak, a nyitott tűz-hegely melegedés végett felmászott, miközben ruhája lángra kapván, az égési sebek következtében meghalt.

— **Szüret.** Itt az idő, hogy szőlők gyökér termékeit leszedjük. Noha gyors teremtés a korai leszürettelések érdekében előkijenne, elhatározta a szőlőgazdák miszerint október 10-ike előtt bűntetés terhé mellett a szőlőtermést sehol leszüretelni nem szabad.

— **Sostaréz Mátyas** bathyáni lakos kórház-alapunk javára 25 frtt adományozni szives volt, — ezért köszönetet mond

a kórházi választmány.

— **Szüreti kilátások.** A hivatalos jelentések szerint a Duna balpartján a filloxera-mentes helyeken mennyiségre jó termésre van ugyan kitálatas, de minőségére nem mindenütt felel meg. Bars-megyében az eső jó hatással volt, itt azonban a szőlő szeme sok helyen megr-podt s rothadni kezd, idő előtt érik; Esztergom-vármegyében már szüretelnek, az eredmény közepes; Hont-vármegye szőlőjében a szüretelnek már, jó bor itt nem igen lesz, mert a firtők között még igen sok az érlelen. Nógrád-, Nyitra- és Pozsony-vármegyékben minden tekintetben kielégítő. A Duna jobb partján szeme helyenkint összezsugorodva lehull, általában gyenge, közep, Somogy-, Tolna- és Vas-vármegyékben itt-ott középtermű várható. A Duna-Tisza közén érése a jelenlegi időjárás folytán kedvezőbb. A szüretelés már több helyen megkezdődött, a termés úgy minőségére, mint mennyiségére általában közepeszerűen ígérkezik. A Tisza jobb partján érik, jól. A Tisza balpartján helyenkint szőlők; egészen vége jó közep, sőt néhol azon felül eredmény remélhető. A Tisza-Maros szögén lassan érik, az eredmény a filloxera-mentes területeken jó, átlag azonban gyenge. Erdélyben a szőlőtermés kielégítő; szépen érik. A mult havi esősek után bekövetkezett meleg időjárás jötkönyan hatott. — Kassán a beállott hideg idő, mely a magasabb hegyet már befödte hóval, még folyton tart. A meleg nyári napokon igen jól megérett szőlőt már szüretelni kezdtek. 3-4 héttel előbb, mint más éveken. A termés mind minőségileg, mind mennyiségileg igen jó lesz, s különösen ott, hol a filloxera még nem pusztított. Diósn kívül egyéb gyümölcs alig volt, a káposzta, nemkülönben a burgonya is, igen jól megérett.

— **80.000 forint a papirkosárban.** Egy bécsi gazdag ember, ki vagyonát folytonos betegeskedése miatt elveszti állt tudta, ápolónál fogadtat maga mellé. Egy évvel ezelőtt meghalt a szegény gazdag ember, előttök az örökösök osztói a nagy vagyonon s ráparancsolat az ápolónát, hogy írta ki az elhunytak papirkosárát és egésze el a benne lévő haszontalan papirkosárat. A sok régi level és újság között az asszony, nagy meglepetésre, a papirkosárban és kézpénzben mintegy 80.000 forintot talált. A becsületes asszony a talált értéket letele az illető hatóságnál s kérte, hogy adják ki neki a törvény szerint fő megillető részt. A szegény asszony azonban mindaddig még nem kapott semmit. A vegrendelet végrehajtására megbízott ügyvédnek sokakat vitáznak azon, hogy van-e jussa az asszonynak a papirkosárban talált pénz után a jutalomra vagy mines.

— **Az utolsó világiállítás kirándulás Párisban.** A m. a. v. menetjegyirodaja által rendezendő utolsó világiállítás kirándulás iránt oly nagy a közönség érdeklődése, hogy az bizonyony letesülni fog. A kirándulás részletes programja már megjelent s a menetjegy-irodában kapható. A kirándulás tartalma ezuttal is 8 nap s annak lejártaival külön kirándulást rendez a menetjegy-iroda Londonba Dieppen át. Londonban a résztvevési jegy tartalma 14 nap, de a menetjegy-iroda csupán 3 napi gondoskodást vállalhat el. Celszerű, ha a londoni kirándulásban résztvevő öbajtok még Budapesten jelentik ebbeli szándékukat.

— **Az italméréni hárthatatlanságok tárgyalása Zalaegerszegen** f. hó 26-án kezdődött meg Letenyén s folytatva Alsó-Lendván, Csáktornyan, Nagy-Kanisán, Tapolczán, Sümegen és végül Z. Egerszegen tartatik meg.

— **Szabad podgyászsal utazni.** A m. kir. államvasutak igazgatósága egy legutóbb kelt

körövényében megengedte, hogy a III. osztályon utazó utasok, különösen a munkások — ezuttal bányatuk, koraikat, tarisznyáikat s egyéb málihatat a csepkeba magukkal vihessék s ezekkel utazhassanak, csak egy-egy utas podgyászra oly sok ne legyen, hogy általa más utasnak terhére válják.

— **A „stilus királis.”** Egészen szokatlan dolgról ad hírt egy félhivatalos könyvnyomtat, arról t. i. hogy a hivatalos stilus botrányos magyarságra végre hivatalos helyen is feltűnt. T. leki Géza gróf belügyminiszter becsőit ki rendeletet az alajta tartozó hatóságokhoz, hogy a hivatalos irások kitálat szempontjából is lehetőleg kifogástalanok legyenek, hogy az ugynevezett királis stilus könyvésekkel eltávolításával, így magyar hivatalos irásokban honosodjék meg és végül, hogy az itt-ott labrakapott hanyag hosszadalmas rozsz hangzású, magyartalan, néha ért-hetetlen irások kiküszöbölésére a kiadványokat, különösen a körendeltekot szabatosan, lehető rövidéggel s mindenek fölött jó magyarsággal szerkesztesek.

— **Ausztria-Magyarország kivitele Bulgáriába.** A bolgár kormány részére 1888-ban Ausztria-Magyarországból a következő szállítások történtek: Fél-szerelési cikkek 1.958.478 frank, hadiszerek 56.240 frank, lovak 278.950 frank, más cikkek 221.860 frank értékben, összesen 2.515.462 frank értékben.

— **Az erdélyi aranyüdvöknek** jó esztendeje van ez ide. Verespatokon s Abrudbányán azt beszéltek, hogy az aranybányáknak már régen volt olyan jó esztendeje mint az idek. Az egyik részvételtársaság bányáiban az utóbbi pár hét alatt 20 font aranyat találtak, ami 12 ezer forintnak felel meg.

— **Viztölésér az Adrián.** A fiumi-ek érdekes tüneményeket láttak a közelmult napokban. Rettszetes jégesó pusztított ugyanis Fiumében s a diónagyságú jégdarabok igen sok kártettek mindenfelé. Vihar után a tengeren hatalmas viztölésér képződött, mely egész a felhőkig húzódtól fel. A tünemény néhány perzig tartott.

— **Az őszi faültetés érdekében.** Napról-napra szaporodik azok száma, kik az őszi faültetés mellett vannak s nem is minden alap nélkül, ha meggondoljuk azt, hogy fában a pedvkeringés már nagyon korán tavasszal szokott megindulni s ilyenkor a föld nedvessége miatt még nem mindenkori lehet ültetni. Így rendszeres megkésünk a nélkül, hogy eszrevessünk s a nedvkeringésben az ültetés által csak zavart idézünk elő. Részünkről is határozott előnyt adunk az őszi ültetésnek, főképp, ha azt október közepétől november közepéig ejthetjük meg s hogy így az elültetett fa erősebb fagyok beköszöntéséig új helyén mintegy megkösökhesek. Mindig észszerű azonban, ha őszi ültetés alkalmával az asott gödör felületét szalmatörök vagy rozspolyvával behintjük s így a lehető nagyobb mérvű fagyok behatolását általa gátoljuk.

— **Csuklák ellen** igen sokan ajánlják a hidegvíz lassu ivását, mi azonban nem mindig használ. Ajánlható csuklák ellen a lelegezetet, a meddig csak lehet, visszatartani. De a mi mindenek felett biztosan használ: az a melegített fehér bor, mi 1-2 kanállal bevéve előlítja a legerősebb csuklák is.

Vegyes rövid hírek.

— **A megyéből.** Felsőleges kiralyunk magánpénztárából 15 frtt adományozott Bubenik János magyarlaki tantónak. — A vasmegeji szinpárolt-egyesület alapszabályait a miniszterium a bemutatási záradékkal ellátta. — A községi dal-egylet feloszlatóhívó van. — Az újonnan alakított keresztény körgyűlésében jegyzőve folyó hó 12-én Horvath László választatott meg. — Szombathegyen okt. 21-én lesznek az erdőri szakvizsgák. — Bokodyné Róza szántársulata e hó 24-én Szt. Gotthardra jött, honnét okt. 10-én Köröndre megy. — Csákányban olvasókör alakult. Alapszabályait a belügyminiszter legközelebb a jóváhagyási záradékkal látta el. — Dr. Ernusz Géza az ügyvédi vizsgát sikerrel letéve, Szombathegyen ügyvédi irodát nyitott. — Megyénkbeli Süpöl János őri-szent-páteri lakos a lipot-újvárosi, Heroviek Géza dénesfalvi lakos a királyfalvi erdőri szakiskolába lett felvéve. — Vasvártól a napokban Lajos Mihály macskánja a vesztettség tört ki s mire észrevettük, már Lajosnak harmadfél éves kis lányát megnarta.

— **A hazából.** A kisednevelési kiállítását folyton sokan látogattak. Egyes iskolák növendékei, egy a tanítóképezked tanurái is szemlélt tartottak felette. — Palmai Ilka október végével megnált a népszínházról. — A budapesti sakkköz társaság Makovecz Gyula szerkesztése mellett „Budapesti Sakk-Szemle” című lapot indít. — Liptó- és Turócsmegyében e hó 15-én esett az első hó s azóta folytonosan havazik úgy hogy a hegyeket vastag hóréteg borítja. — Zala-Lövén, Sümegen, Vetyében és Pécán a szarvasmarhák-nál a száj- és körömfajás járványserüleg lépett fel. — Bécs és Budapest között a telefon október

végére készült el. — Somogyban a philloxera igen terjed. — Kossuth Lajos születése napján Szent-Kereszter diszpolgáriává választatott. — Zala-Egerszegen egy fögynyázium létesítése érdekében nagy érdeklődés mellett mozgalom indult meg. — Nagybánya székelylyel egy új mezejék kikerekítése tárgyában a napokban Nagybányán a vidék intelligenciájának részvétele és érdeklődése mellett értekezlet tartatott. — Az osztrak magyar hadi tengerészet „Fasana” nevű korvetje f. hó 15-én délelőtt a pójai hadi kikötőben földközli utra indult. A korvett visszekerése Pólabá 1891. március havára van tervezve.

— **A külföldről.** A pápa tízezer frankot küldött az antwerpeni szerencsétleneknek. — A parisi kiállításáig 14.486.741 fizető egyén látogatta. — Stoekera környékén mult szombaton delutan h-ves jégesó volt, mely a szőlőben nagy kárt okozott. — Varsó közelében a napokban az ant-werpen bez hasonló szerencsétlenség történt. Töltés-k felbontásával foglalkozó munkások egyikének kalapácsa alatt egy bomba fellobbant s 20 embert több-kéves-bb megsebesített. — Párisban az elmúlt héten megejtett választások alkalmával 167 mérsékl. 57 radikális, 86 royalista, 51 bonapartista, 22 boulangista párti képviselő lett megválasztva. 177 helyen szűk-bb választás lesz. Boulanger generalis is ismét meg lett választva. — Az elmúlt hideg napok a déli vidékek kivételével a külföldet sem kímélték meg; így Lisszabonban, mint onnan írják, igen nagy a hideg, mindenütt fűtenek s esik a hó, megsérítva, lehullatja a fák lombját.

CSARNOK

Allatrendőrök a gazdaságban

— M. M. után.

A következőkben néhány állat működését mutatjuk be a természet háztartásában, oly ezéllől, hogy mindenki lássa, mennyire hasznosak s emellegoza oltalmunkra mentők a házi-, kert- és mezőgazdaságunk körül töltek állatok.

Igaz ugyan, hogy némely állatnál nem vagyunk képesek szembezőlközlet mutatói föl megnyire hasznosak, de ebből még nem következik, hogy haszontalanok. A természet háztartásában semmi sines haszontalan s az állatok közt épen nem találkoznak olyanokkal, melyek túlságos elszaporodásuk által nagy károkat okoznának, ha szabadság-ügödtetik, hogy egyik állat a másikat ellenőrizze.

A természet böles és üdvös működését az ember igen gyakran nem annyira rosszakaratból, mint inkább tudatlanságból akadályozza.

De lassunkint kezdenek az emberek annak tudatára ébredni, hogy míg a háziállatok szolgálunk, addig a vadállatok önkényes rendőreink a gazdaságnál.

Amit előadni akarunk, az a vadállatok és néhány madáról mint a természet rendőreiről fog szólni, melynek ezélla a gazdalközönség figyelmét rávezetni annak belátására, hogy az állatok okatlan üldözését már közhatalosság szempontjából is ellenőrizni, — vagyis az állatvédelem eszméjét mindinkább terjesztetni kell. Altitásaink bebizonyítására szolgáljon e néhány példa.

Egy kis sziget lakói nagyban ütnek a ludtenyésztést, de a rókaik néha b-lopóztak a lud-óiba, egy-egy ludat ejtven prédaul; hogy a ludakban kár ne essek, kirtítottak a rókaikat. Volt öröm a parasztság között, meri nem-esnek, hogy ludjak biztonságban voltak, de még a rókaörök szép bevétel is képeztek. De egy-két év alatt annyira elszaporodtak a mezei egerek, hogy a legszebb aratási kitérésük füstbe mentek.

Bezeg elő kellett szedni a rókaörökből bevett tallérokat — még a libák eledelére sem telit. Elhatároztak tehát, hogy kiirtják az egereket, igen ám, de miként? mindenkételőt — hiába — a gonosz állatok csak még jobban elszaporodtak.

A parasztok gondolkodóba estek, végre azon ötletük támadt: nem-e a rókaik hiánya okozza az egerek elszaporodását, vettek tehát drága pénzen rókaikat s rövid idő múlva az egereknek nyoma sem volt.

Mai nap minden paraszt örül, ha róka tanrúzt birtokán, annak földje ment a mezei egeretől s ha egy-egy liba vagy tyúk eltűnik, azt úgy tekintik, hogy a róka maga vitte el jutalmát fardászáért.

A mult században Európaszerte csaknem kirtítottak a verebeket, gondolván, hogy az a sok mag, amit megesznek, jobb ha a hambarba kerül. Igaz, csakhogy még melótól a hambarba került volna. verebek nemlétében a férgek oly módon elszaporodtak, hogy az egész termést tönkretették.

A verebek legfőbb táplálékát az a fonék-férgek képezi, mely az aratást annyira veszélyezteti s a néhány szem mag, melyet a madarak megesznek, abg jöhet számitásba, azon óriási kár-ral szemben, melyet a férgek tesznek.

(Folyt. köv.)

